

Початкова школа і сучасність

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЖУРНАЛ

Виходить щомісяця
№ 6 (46) ЧЕРВЕНЬ 2018

Заснований у вересні 2014 р.

ЗАСНОВНИК
ТОВ «ВИДАВНИЦТВО «БІЛИЙ ТИГР»

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР

Світлана МАРТИНЕНКО,
доктор педагогічних наук, професор,
проректор Київського міжнародного університету

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Надія БІБІК,
доктор педагогічних наук, професор,
дійсний член НАПН України,
головний науковий співробітник
відділу початкової освіти
Інституту педагогіки НАПН України

Марія БРАТКО,
кандидат педагогічних наук, доцент,
директор Університетського коледжу
Київського університету імені Бориса Грінченка

Алла ЖУКОВА,
кандидат педагогічних наук, директор
Гімназії міжнародних відносин № 323
Дарницького району м. Києва

Василь ЖУКОВСЬКИЙ,
доктор педагогічних наук, професор
Національного університету «Острозька академія»

Олена МАТВІЄНКО,
доктор педагогічних наук, професор,
заступник декана з наукової роботи
факультету педагогіки і психології
Національного педагогічного університету
імені М. П. Драгоманова

Тетяна ПУШКАРЬОВА,
кандидат педагогічних наук,
директор Скандинавської гімназії
Дарницького р-ну м. Києва

Ольга СЛОНЬОВСЬКА,
кандидат педагогічних наук, професор
Прикарпатського національного університету
імені Василя Стефаника

Лариса СОЛОВЕЦЬ,
кандидат педагогічних наук, відмінник освіти України,
заслужений вчитель України

Галина ТАРАСЕНКО,
доктор педагогічних наук, професор
кафедри дошкільної та початкової освіти
Вінницького державного педагогічного університету
імені М. Коцюбинського

Лідія ХОМИЧ,
доктор педагогічних наук, професор,
заступник директора з наукової роботи
Інституту педагогічної освіти
і освіти дорослих НАПН України

Ірина ШАПОШНИКОВА,
кандидат педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри педагогіки і методики
початкового навчання факультету педагогіки
і психології Національного педагогічного університету
імені М. П. Драгоманова

Роман ЯРОШЕНКО,
кандидат філологічних наук, завідувач кафедри
аудіовізуального мистецтва та виробництва
Київського міжнародного університету,
дійсний член Національної спілки журналістів України

НОВИНИ

Актуальні новини в галузі
початкової освіти

2

МОВОЮ НАУКИ

Світлана МАРТИНЕНКО
Синдром
«професійного вигорання»
вчителя початкової школи:
діагностування та попередження

3

Людмила ШКАРБАН
Особливості
формування навичок
каліграфічного письма
у ліворуких першокласників

13

Ольга ЗАТИШНЯК,
Ганна ІВАШИНА
Використання сервісу
LearningApps для реалізації
інтерактивного навчання
у початковій школі

18

МЕТОДИЧНИЙ АРСЕНАЛ УЧИТЕЛЯ

Ірина ВОРОНІНА
Число і цифра 9
Урок математики, 1 клас

22

Тетяна ЛЯЛЬКА,
Євгеній СІМЕНІК
Actions
Урок англійської мови, 1 клас

25

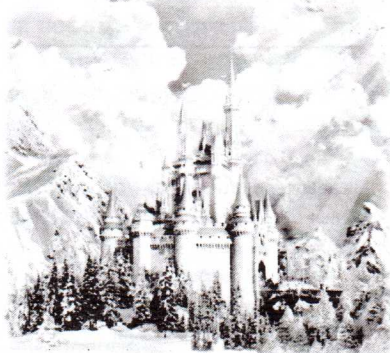
Віталія НИКОЛЮК
Букварикові іменини
Сценарій виховного заходу, 1 клас

29

Людмила МАЛЬЦЕВА,
Євгеній СІМЕНІК
Організація самонавчання
Урок основ здоров'я, 4 клас

34

Оксана ДАРДА
Формування
ціннісного ставлення
особистості до людей
Вікторина за творами
Ганса Крістіана Андерсена.
Казка «Снігова королева»

39

Катерина НЕЧИПОРЕНКО,
Тетяна ЯРМАК
У пошуках золотого ключика
Загальнотабірний квест

43

МАЛЕНЬКІ ГЕНІЙ

Поліна ПОМІРКОВАНА

47

АНОНС ПОДІЙ

Цікаві заходи у липні

48

Календар пам'ятних дат у липні

48

На 1 сторінці обкладинки: **Тетяна ЛЕГОТАЙ**,
переможниця конкурсу «Маленька красуня України – 2018» у номінації «Принцеса»,
учениця Ужгородської спеціалізованої ЗОШ І–ІІІ ступенів № 2, м. Ужгород

Особливості формування навичок каліграфічного письма у ліворуких першокласників

Людмила ШКАРБАН,

викладач кафедри початкової освіти Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка, м. Київ

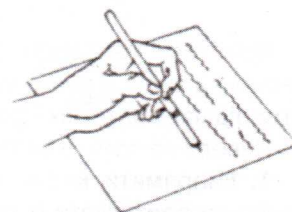
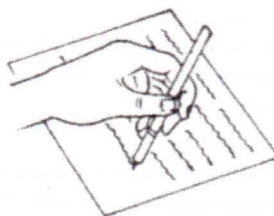
Постановка проблеми. Проблема формування навичок каліграфічного письма в початковій школі в умовах сьогодення є особливо актуальною. Важливе значення у вирішенні цієї проблеми відіграють уроки письма в першому класі, оскільки саме від них залежить, яким буде почерк дитини, наскільки грамотним буде молодший школяр, зокрема ліворукий.

Діти приходять до школи не просто навчатися, а навчатися добре. І дуже важливо для вчителя початкової школи з перших днів створити їм такі умови, за яких це бажання не згасне. Педагог під час роботи з молодшими школярами повинен спрямувати навчально-пізнавальну діяльність таким чином, щоб кожен учень повірив у свої сили, розкрив свої потенційні можливості та здібності. Тільки за таких умов першокласник зростатиме духовно та інтелектуально [6].

Вироблення в першокласників розбірливого і швидкого письма за короткий час неможливе, бо ця звичка формується повільно. В учнів, які пишуть лівою рукою проблема навчання письма загострюється ще більше. Це пов'язано з морфофункціональними і психофізіологічними можливостями, оскільки у шестирічних дітей ще недостатньо розвинені дрібні м'язи кисті руки, недосконала регуляція рухів під час письма, низька витривалість до довгочасних напружень. Для ліворуких учнів, під час оволодіння навичками каліграфічного письма, характерні тремтячі лінії, вихід елементів букв за межі рядка, «дзеркальне» зображення графем, пропуск елементів літер, дописування зайвих, письмо друкованих букв замість рукописних тощо. І вже на початку навчання в початковій школі виникають труднощі як у дітей, так і в їх батьків. Створюється стійкий супротив перед навчанням каліграфічного письма:

по-перше – «не хочу», по-друге – «не можу». Постає питання про використання різноманітних допоміжних методів і способів успішного навчання каліграфічного письма.

З метою успішного формування навичок каліграфічного письма ліворуких першокласників, перш за все необхідно пам'ятати, що вміння координувати рухи руки, користуватися письмовим приладдям, правильно сидіти за партою, класти зошит і тримати ручку під час письма в цих учнів мають свою специфіку.

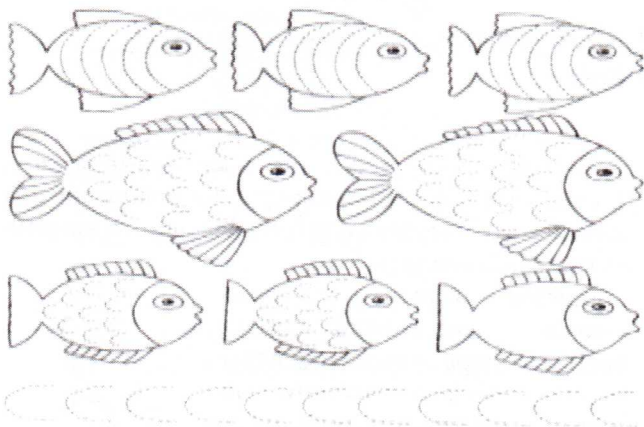
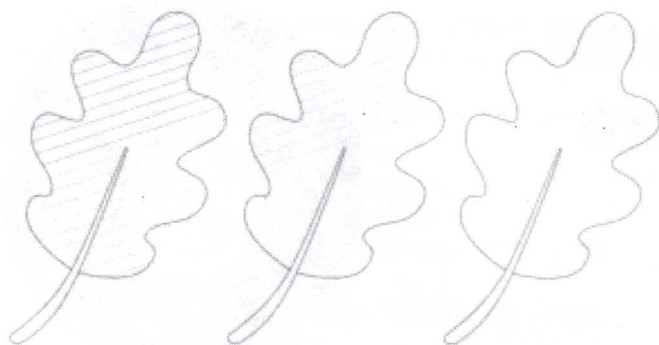

Одним із найважливіших прийомів підготовки руки дитини до письма є штриховка. Правила штриховки дуже прості:

- штрихувати лише в заданому напрямку;
- не виходити за межі малюнка;
- дотримуватись однакових відстаней між лініями.

Штрихувати молодші школярі починають із першого уроку і продовжують протягом усього навчального року.

У пропедевтичний період підготовки ліворукої дитини до письма педагогам і батькам рекомендується займатися з ними різноманітними вправами для рук, а саме:

- застібання й розстібання гудзиків;
- перекладання дрібних іграшок трьома пальцями, що тримають ручку під час письма;
- плетіння з ниток закладок, серветок, килимків;
- зав'язування й розв'язування вузликів, бантиків тощо.

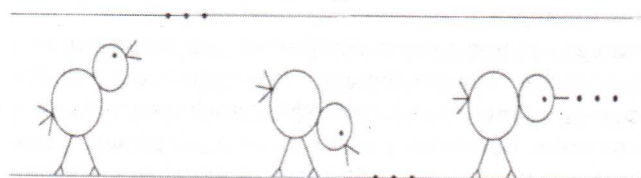
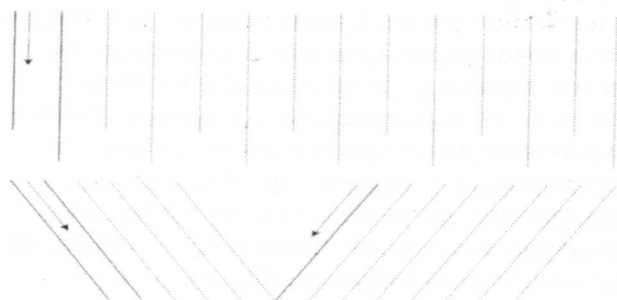
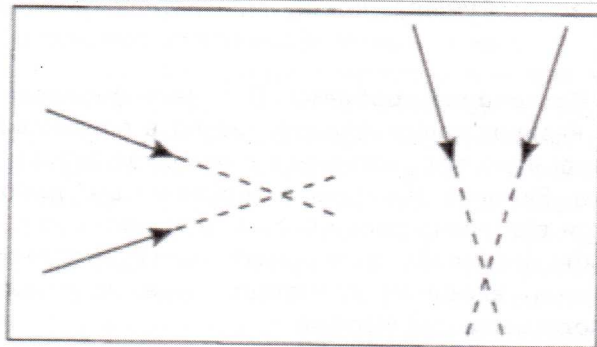
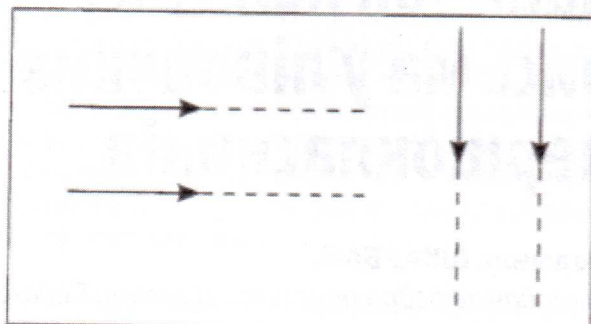
Крім того, методисти розробили спеціальну гімнастику для лівої руки, яку рекомендується виконувати під час підготовки до письма.

Наводимо приклади вправ цієї гімнастики.

1. Випрямити кисть, щільно стиснути пальці й повільно притискати їх спочатку до третіх суглобів, потім до площини долоні.
2. Випрямити кисть і по черзі приєднувати підмізинний палець до мізинця, середній – до вказівного.
3. Руку покласти долонею на стіл і поступово згинати то середній, то великий пальці, інші при цьому повинні підводитися вгору.
4. Пальці розімкнути якомога ширше й повільно з'єднувати їх, опускаючи руку вниз.
5. Стиснути пальці в кулак і робити оберти рукою в різних напрямках тощо.

У пропедевтичний період ліворуким учням доцільно також виконувати графічні вправи й орієнтуватися на аркуші паперу [4]. Досить ефективними будуть такі вправи, як:

- копіювання фігур, їхнє моделювання з деталей;
- орієнтування в робочому рядку зошита за крапочками, стрілочками, що вказують напрям руху письма чи малювання;

- розвиток просторових уявлень, формування понять: *угорі, унизу, праворуч, ліворуч, у куті, попереду, позаду*;

- розвиток розуміння й правильного виконання напрямку рухів: *над, під, усередині, між, через* тощо.

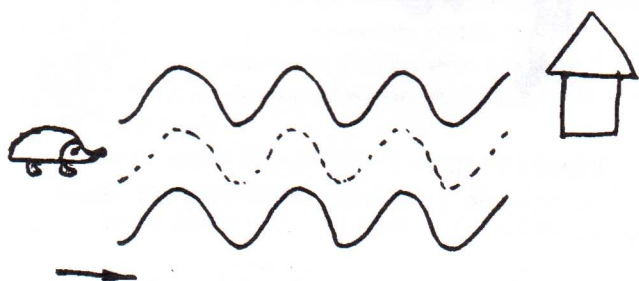
Під час виконання запропонованих вправ особливу увагу варто приділяти вербальному опису рухів, а також виділенню кількості елементів, їхньому просторовому розташуванню, напрямку руху. Пояснення варто повторювати кілька разів з одночасним показом або виконанням дії самим учнем.

Подаємо приклади підготовчих графічних вправ з метою розвитку моторики руки ліворуких учнів, розроблених О. Волошенко та Л. Семиліт.

Вправа № 1.

Дорослий пропонує дитині «пробігти по стежці», з'єднавши лінією зображення їжачка і хатинки. Дитині потрібно пояснити, що лінію необхідно проводити, не відриваючи ручку (олівець) від паперу.

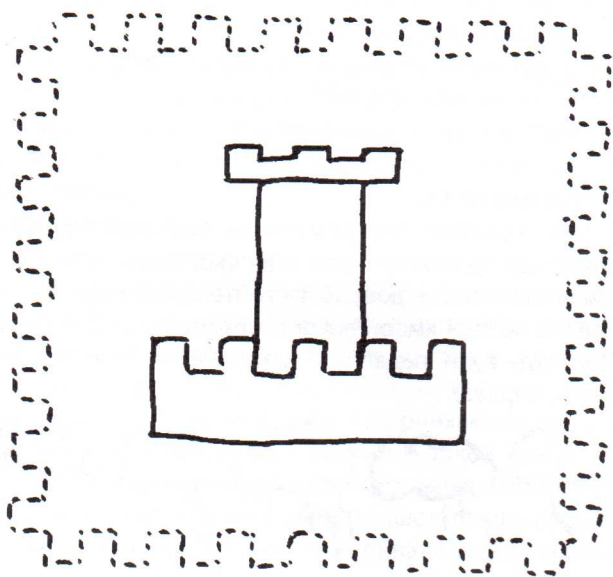
Інструкція. Ти – їжачок. Тобі потрібно добігти до хатинки. Ти будеш бігти ось так (на малюнку-зразкові дорослий показує як треба бігти). Олівець повинен рухатись весь час на папері, не відриваючись від нього. Бігти треба рівно по стежці, щоб не звалитися у провалля.

Вправа № 2.

Дорослий пропонує дитині «побудувати» мур навколо фортеці. Мур необхідно «будувати» не відриваючи олівець від паперу.

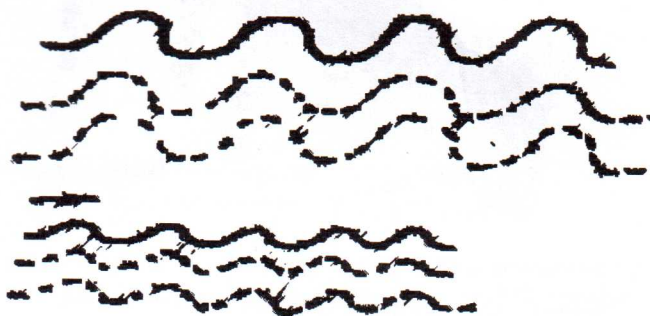
Інструкція. Ти будівельник. Тобі необхідно побудувати навколо фортеці захисний мур. Спробуй не відривати олівець від муру до тих пір, поки не дійдеш до повороту.

Вправа № 3.

Дорослий пропонує дитині намалювати за зразком спочатку «бурхливе» море, а потім спокійне.

Примітка. Фрагментів «хвиль» може бути від 1 до 5 (важливо, щоб дитина не втомила і в неї не зникло бажання працювати).

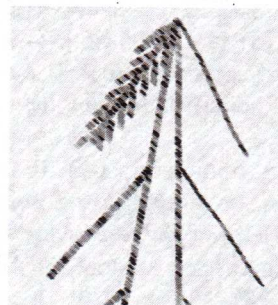
Вправа № 4.

Перед дитиною дорослий кладе листочок паперу, на якому намальовано дерево. Дитині необхідно намалювати на дереві листочки. Можна уточнити, яка зараз пора року, якого кольору листочки в цю пору року, якої форми будуть листочки.

Вправа № 5.

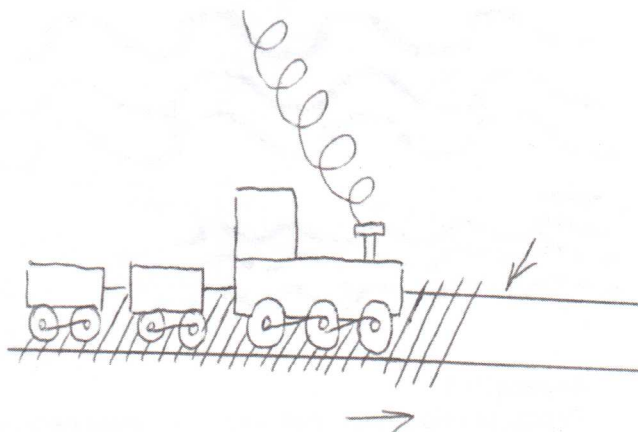
Інструкція. Діти, ялинка захворіла, в неї обсыпалися майже всі голочки. Потрібно допомогти ялинці знову стати лісовою красунею. Візьми зелений олівець і намалюй на гілочках голочки. Намагайся малювати голочки за зразком.

Вправа № 6.

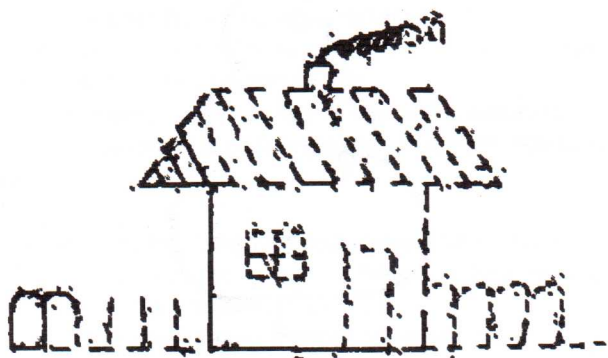
Дорослий кладе перед дитиною листок паперу, на якому намальований потяг.

Інструкція. Для того, щоб потяг міг вирушити у дорогу, потрібно, щоб із труби пішов дим. Допоможи потягові, намалюй олівцем дим. Продовжи і залізничну колію, щоб потяг не зійшов із рельсів.

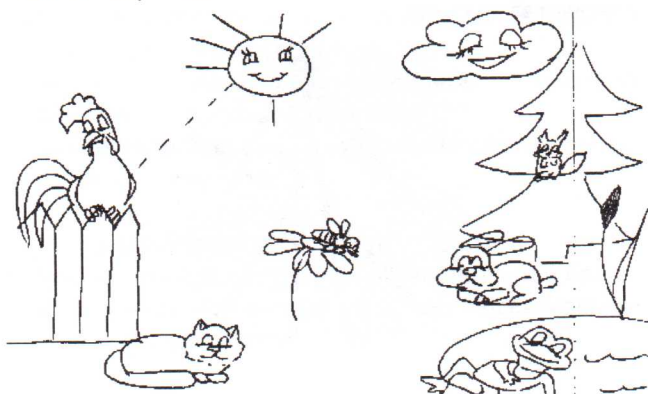
Вправа № 7.

Інструкція. Хитра лисичка зруйнувала будиночок зайчика. Допоможи зайчику відремонтувати будиночок. Затопи йому пічку, щоб із димаря пішов димок.

Вправа № 8.

Інструкція. Діти, допоможіть сонечку розбудити всіх, хто є на малюнку. Простягніть його промінці до кожної тваринки.

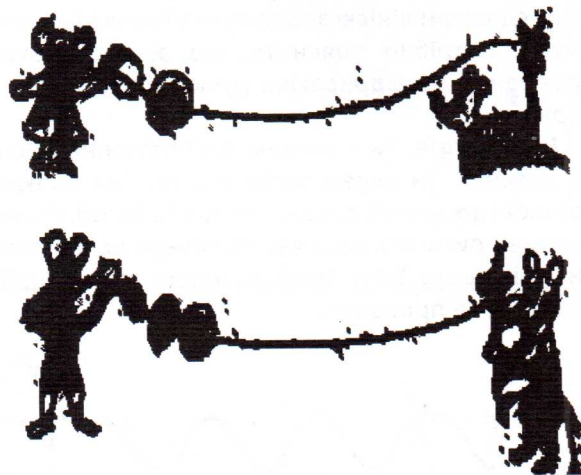

© Шкарбан Л., 2018

Вправа № 9.

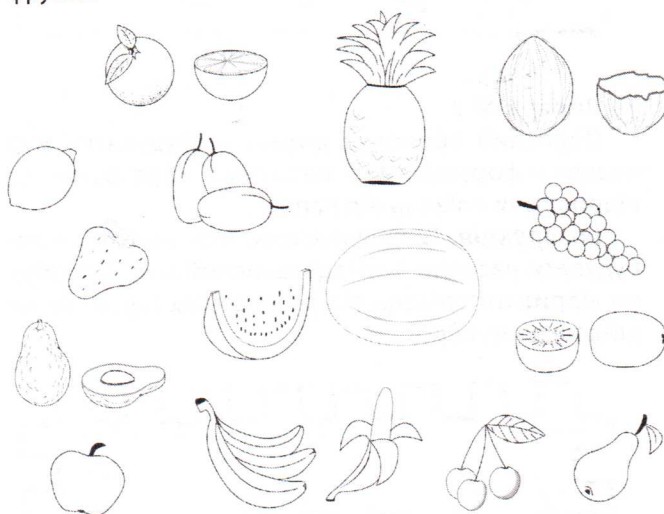
Інструкція. Діти, допоможіть мишенятам насушити бубликів.

Примітка. Бублики – можуть бути овали, круги, спіральки різних кольорів.

Вправа № 10.

Інструкція. Діти, намалюйте чарівні овочі та фрукти.

Вправа № 11.

Інструкція. Діти, розгляньте малюнок. Зверніть увагу, що спочатку було сонечко, потім з'явилися хмаринки і пішов дощ. Намалюйте краплинки, які випали із кожної хмаринки, а потім розпочалася злива. Покажіть куди падали б краплинки, якби був вітер (зліва, справа).

У ліворуких першокласників, як відомо, зустрічаються порушення моторного розвитку, координації рухів руки, кисті, пальців рук, а також недостатність розвитку зорово-просторового сприйняття, зорової пам'яті та зорово-моторної координації. Це в свою чергу спричиняє виникнення труднощів у процесі формування графічної навички письма школярів. З цією метою подаємо алгоритм опрацювання ліворукими учнями кожного графічного елемента або писемної літери [4].

1. Необхідно детально пояснити, як пишеться буква, звідки починається рух, куди він спрямований, як змінюється траєкторія, де рух припиняється.

2. Доцільно показати зразок виконання руху під час написання літери кілька разів.

3. Написання літер ліворукими учнями має відбуватися під диктовку в уповільненому темпі.

4. Не варто відволікати увагу учнів, а після завершення роботи необхідно розглянути, чи все було зроблено правильно.

5. Завершувати вправлення в написанні літер краще за все повторенням інструкції та самостійним виконанням дії учнем із коментуванням рухів руки.

Таким чином, під час вивчення кожного елементу літери не потрібно примушувати дитину самостійно шукати траєкторію руху, не можна діяти за принципом механічного копіювання («роби як я»). Важливо не лише роз'яснити де починати, куди вести, де закінчувати, а й повторити цю інструкцію, щоб дитина змогла собі подумки продиктувати її при потребі. Можна разом із дитиною виконати і прокоментувати траєкторію руху у повітрі. Крім того, доцільно позначити точки початку руху (опорні точки), проаналізувати, із яких частин складається літера, побачити кожну частину, визначити точку початку руху і його траєкторію. Позитивні результати дає робота ліворукої дитини із алфавітною таблицею. Працюючи із такою таблицею по 5–7 хвилин кожен день дитина вже через короткий час досягає прекрасних результатів у оволодінні навичками письма.

Враховуючи те, що рука дитини спочатку досить швидко стомлюється від письма, графічні вправи протягом уроку доцільно чергувати з іншими видами роботи. Кількість динамічних пауз на уроках письма може бути більшою, ніж на інших, до того ж серед різноманітних фізичних вправ необхідно передбачати й такі, що спрямовані на розвиток дрібних м'язів пальців і м'язів різних частин рук, плечей, а також динамічні паузи та фізкультхвилинки із застосуванням мовленнєвих дій – проказування віршів, потішок, лічилок тощо.

Урок письма доцільно переривати на відпочинок не менше двох разів. Терміново зупиняється робота,

якщо вчитель помітив під час письма у зошиті часту зміну посадки за партою, положення зошита, тримання ручки в руці, совання руками, млявість, роздратованість. Першокласники дуже схильні до наслідування, тому велике значення у виробленні каліграфічного письма має чіткий, красивий зразок письма, поданий вчителем.

Висновки. Таким чином, під час формування навичок каліграфічного письма у першокласників педагог має враховувати специфіку самого процесу письма як складного комплексу дій для тих, хто буде ним оволодівати, а також особливостей організації навчально-пізнавальної діяльності молодших школярів із урахуванням властивостей півкуль головного мозку, Сподіваємося, що наші поради стануть у нагоді вчителям початкової школи під час навчання письма як ліворуких, так і праворуких учнів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Брагина Н. Н. Функциональные асимметрии человека / Н. Н. Брагина, Т. А. Доброхотова. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Медицина, 1988. – 240 с.
2. Мартиненко С. М. Основы диагностической деятельности учителя начальной школы: навч-метод. посіб. / С. М. Мартиненко. – К.: Сім кольорів, 2010. – 262 с.
3. Чабайовська М. І. Зошит з каліграфії для лівшів. Частина I. II / М. І. Чабайовська. – Тернопіль: Мальва-ОСО, 2011. – 56 с.
4. Цепова І. В. Навчаємо письма ліворуких дітей / І. В. Цепова. – Х.: Ранок, 2009. – 128 с.
5. Чуприков А. П. Асиметрія мозку та ліворукість: монографія / А. П. Чуприков, Р. М. Гнатюк, М. А. Чуприкова. – К.: КММ, 2011. – 140 с.
6. Шкарбан Л. В. Особливості формування каліграфічних навичок у шестирічних першокласників / Л. В. Шкарбан // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 17: Теорія і практика навчання і виховання. Вип. 18. – К., 2011. – С. 196–199.

ЦІКАВІ ЗАХОДИ У ЛИПНІ

06.07.2018 – Ніч у PinchukArtCentre. Опіранізатори запрошують усіх бажаних провести час з 21:00 до 00:00 у своїх стінах. Вночі відвідувачі зможуть взяти участь у різноманітних заходах, серед яких:

- читання вірша «Я хочу президента» Зо Леонард;
- читання обраних творів Нельсона Манделі, Джавахарлала Неру, Мартіна Лютера Кінга, матері Терези, Махатми Ганді в залі з роботами Паскаля Мартіна Таю;
- перформанс-дослідження в залі з «Непорочною річкою» Олафура Еліассона;
- аудіальний перформанс в просторі роботи Сондри Перрі «Наближається тайфун»;
- читання поезій молодих українських авторів в просторі з роботою Рейчел Уайтред;
- мисленнєвий квест/ 4-й поверх простір з виставкою «Перспективна»;
- довільне анкетування «Історія радянського Львова»;
- літературний квест «Проза та поезія радянського Львова» від кураторського об'єднання «Перший Пролетарський заповідник імені Жана Жореса»;
- екскурсії виставками;
- конкурс у Instagram на кращий фотозвіт з події.

Місце проведення: PinchukArtCentre
(м. Київ, вул. Велика Васильківська, 1–3 / вул. Басейна, 2)
Вхід: вільний

06.07–07.07.2018 – Фестиваль «Ніч на Івана Купала». На гостей очікують: традиційні народні гуляння, театральне обрядове купальське дійство, виступи сучасних українських виконавців та багато інших розваг. Відвідувачі отримають можливість провести ніч у музеї та поринути у світ якісної української музики та вогняного купальського шоу.
Місце проведення: Національний музей народної архітектури та побуту України (с. Пирогів, вул. Солов'їна)
Вхід: 50 грн

06.07.2018 – Благодійний Літній вечір у Ботанічному саду о 18:00. Спеціальні гості вечора – Оксана Муха та Павло Табаков. У рамках заходу буде проведено тихий аукціон. Всі зібрані кошти від продажу квитків та тихого аукціону будуть спрямовані на створення саду магнолій. Упродовж вечора Ви матимете можливість: долучитись до етно-забав, насолодитись виступами відомих виконавців та студентських колективів, відвідати цікаві екскурсії Ботанічним садом, поласувати смачними стравами та напоями.

Місце проведення: м. Львів, Ботанічний сад Львівського національного університету ім. Івана Франка

13.07–21.07.2018 – 9-й Одеський міжнародний кінофестиваль. Головний професійний майданчик, де зустрічаються українські та зарубіжні кінематографісти. Ексклюзивні прем'єри фільмів, майстер-класи від провідних світових кінорежисерів та унікальна фестивальна атмосфера – все це об'єднують у собі 9 днів Одеського кінофестивалю.

Місце проведення: м. Одеса, пров. Чайковського, 1
Вхід: 1750 грн за 9 фестивальных днів

22.07–29.07.2018 – 25-й Міжнародний гуцульський фестиваль. Щороку ця подія збирає велику кількість туристів з України та інших країн. Взяти участь у фестивалі запрошують представників гуцульської етнічної групи з усіх регіонів України. Фестиваль спрямований на розвиток традиційних видів народного мистецтва, виявлення самобутніх і творчих колективів, окремих виконавців та майстрів образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва. Для гостей готують цікаві майстер-класи і веселу конкурсну та концертну програму.

Місце проведення: м. Яремче Івано-Франківської області
Вхід: вільний

КАЛЕНДАР ПАМ'ЯТНИХ ДАТ У ЛИПНІ

ПН	ВТ	СР	ЧТ	ПТ	СБ	НД
				1 День архітектури України	2 Міжнародний день спортивної журналістики	3 1
4 2	5 3	6 4	7 5	8 6 Всесвітній день поцілунку	9 7	10 8 День родини
11 9	12 10	13 11 Всесвітній день шоколаду	14 12 День фотографа	15 13	16 14	17 15 День українських миротворців
18 16	19 17 День етнографа	20 18	21 19	22 20 Міжнародний день шахів	23 21	24 22
25 23	26 24	27 25	28 26 День парашутиста	29 27	30 28 День хрещення Київської Русі-України	31 29
32 30 Міжнародний день дружби	33 31					

Початкова школа і сучасність

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЖУРНАЛ

Генеральний директор, шеф-редактор
Роман ЯРОШЕНКО,
завідувач кафедри аудіовізуального мистецтва та виробництва
Інституту журналістики, кіно і телебачення
Київського міжнародного університету,
доцент Інституту журналістики
Київського університету імені Бориса Грінченка,
дійсний член Національної спілки журналістів України,
кандидат філологічних наук

Відповідальна за випуск
Анастасія ІВАНОВА

Упорядники рубрик журналу:
«Новини» – **Карина МАРТИРОСЯН**
«Маленькі генії» – **Валерія ЯНКО**

Матеріали для публікації
просимо надсилати на електронну пошту:
po-press@ukr.net

За опубліковані матеріали (фактичність і точність цитування, оригінальність твору та ін.) несе відповідальність лише автор. Редакція залишає за собою право редагувати та скорочувати прийняті до друку матеріали. Редакція може публікувати матеріали, не поділяючи точки зору авторів. Рукописи не рецензуються. Передрук матеріалів – тільки з дозволу редакції.

У випадку використання матеріалів посилання на журнал є ОБОВ'ЯЗКОВИМ.

Усі права захищено. Жодні частини, елементи, ідея, композиційний підхід цього видання не можуть бути скопійованими чи відтвореними в будь-якій формі та будь-якими засобами – ні електронними, ні фотомеханічними, у тому числі й ксерокопіюванням, записом або комп'ютерним архівуванням, без письмового дозволу видавця.

Свідцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
КВ № 20887-10688Р
від 22.08.2014 р.

Підписано до друку 27.06.2018 р.
Формат 60 х 84 1/8.
Папір офсетний.
Умов. друку арк. 5,58.
Обл.-вид. арк. 3,87.
Тираж 1000 прим.

Адреса редакції журналу:
04209, м. Київ,
вул. Героїв Дніпра, 31-Б.
Тел.: (044) 451-61-42

Видруковано у Видавничий дім «АртЕк».
04080, Київ,
вул. Оленівська, 8, к. 22.
Свідцтво про внесення до Державного реєстру
ДК № 4779 від 15.10.2014 р.

+380 96 796 4122
po-press@ukr.net

© «Початкова школа і сучасність», 2018
© «Видавництво «Білий Тигр», 2018